

คู่มือผู้เล่าเรื่องรรณิ

ทะเล นอก

พื้นที่ชาวหรือให้ตกลงนอก

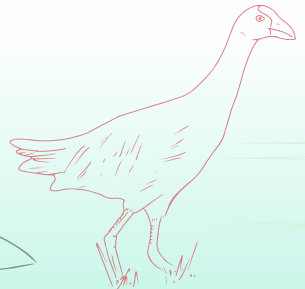

คู่มือผู้เช่าเรื่องธรณี ทะเลน้อย

อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี
รองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี
รองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี
ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 4
เขียนเรื้อง
สนับสนุนข้อมูล

นายพิชิต สมบัติมาก
นายสุวภาคย์ อิ่มสมุทร
นายฐิติพันธ์ จูจันทร์โชติ
นางสาวอรอุมา สุ่มมาตย์
นางสาวชุตาทภา โชติรัตน์
นายธนิต ศรีสมศักดิ์
นายชนากร อีสรพงศ์
นางสาวภาณุชานารถ มิตรศรีสาย

ออกแบบรูปเล่ม บริษัท จงโต มีเดีย ครีเอชั่น จำกัด
พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 800 เล่ม เดือน กรกฎาคม 2567
จัดพิมพ์โดย สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 4 กรมทรัพยากรธรณี
2/7 ถ.มุ่งพัฒนา ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130
โทรศัพท์ 0 7731 1949

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทนำ

1

เลน้อยเป็นลาคูณแบบนี้เอง

6

รรณีสัณฐานบริเวณทะเลน้อย

8

แผนที่ท่องเที่ยวภายในแหล่งทะเลน้อย

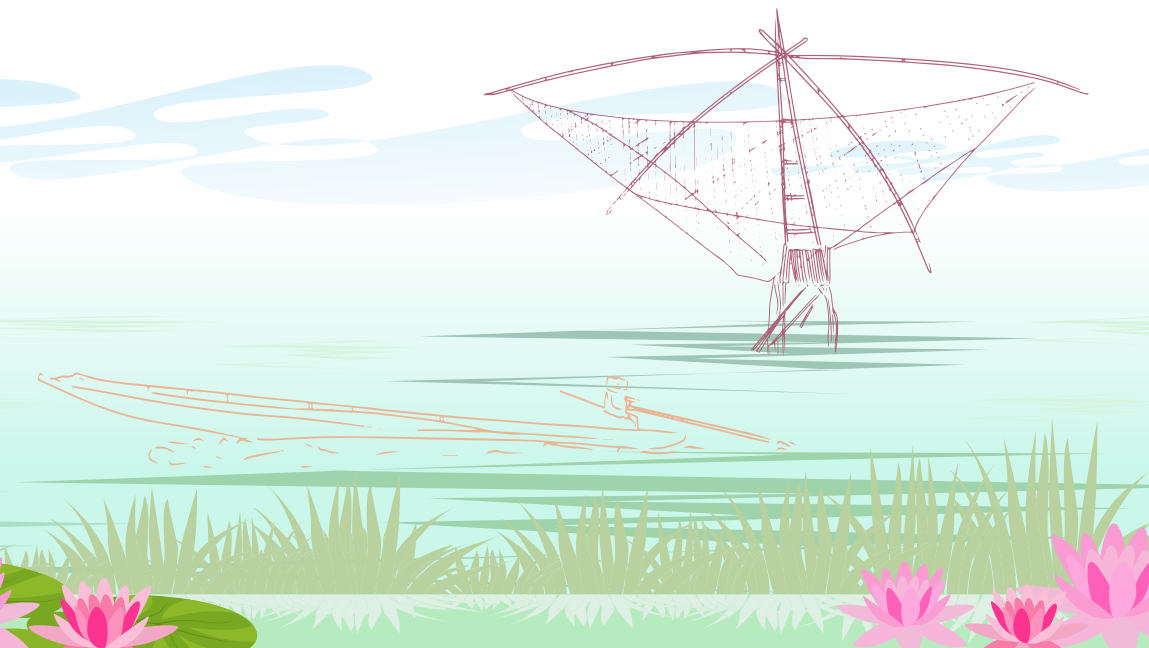
11

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงรรณิเชื่อมโยง

17

วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

22

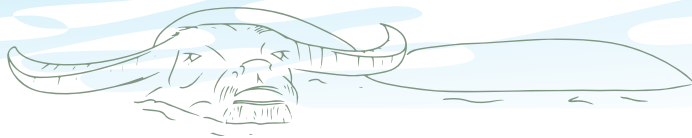
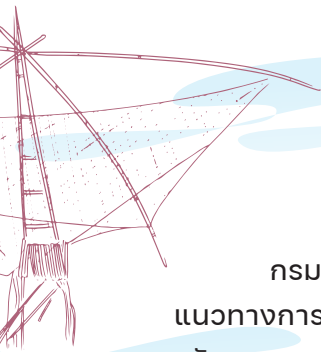

บทนำ

แหล่งมรดกธรรมชาติทะเลน้อยได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เนื่องจากบริเวณทะเลน้อยมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายของชนิดนกน้ำ ทั้งนี้ พื้นที่บางส่วนของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของอนุสัญญาแรมซาร์ (แรมซาไซต์) แห่งแรกของประเทศไทย อีกทั้งยังมีภูมิปัญญาการเลี้ยงควายปลักในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยของจังหวัดพัทลุง ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ให้เป็นพื้นที่มรดกโลกทางการเกษตรแห่งแรกของประเทศไทย แต่เนื่องด้วยลักษณะทางธรณีวิทยาที่เปราะบาง ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาจึงควรอยู่บนพื้นฐานวิชาการ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการและดำเนินการตามแนวทางในการอนุรักษ์ธรณีวิทยา เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ควรได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งจากชุมชน ธุรกิจเรือนำเที่ยว หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา รวมไปถึงประชาชนทั่วไป

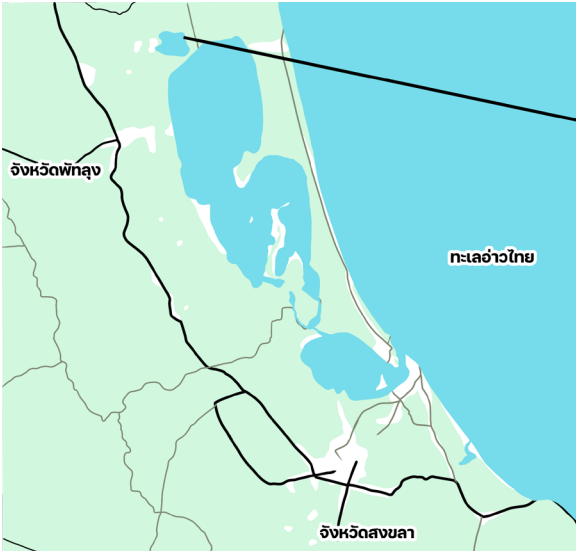

กรมทรัพยากรธรณีจึงมีแนวคิดที่จะสร้างองค์ความรู้ เสนอ
แนวทางการอนุรักษ์ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับธรณีวิทยา
ทรัพยากรธรณี และลักษณะทางธรณีสัณฐานให้แก่ทุกภาคส่วน ในพื้นที่
ที่ต้องการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งสร้างการ
มีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับชุมชน สร้างจิตสำนึกและความห่วงแหน
ต่อทรัพยากรธรรมชาติ “คู่มือผู้เล่าเรื่องธรณี ทะเลน้อย” จัดทำเพื่อ
ให้ความรู้ด้านวิชาการเบื้องต้นแก่ผู้ที่จะศึกษาเพื่อนำเผยแพร่ต่อไป
ให้กับนักท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งมรดกธรณี
และทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าโดยชุมชนท้องถิ่นและ
มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

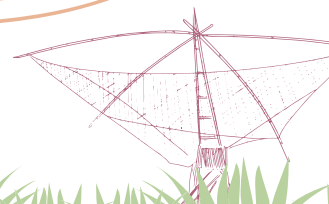

ทะเลน้อย อยู่ตรงไหน

ตั้งอยู่ ตำบลนางตุง และตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ผืนน้ำ ประมาณ 17,500 ไร่ (28 ตารางกิโลเมตร) มีธรณีสัณฐานเป็นลากูน (Lagoon)

ลากูน (Lagoon) หรือ ทะเลสาบน้ำเค็มชายฝั่ง คือ แหล่งน้ำลักษณะแคบขนานไปกับชายฝั่ง อยู่ระหว่างแผ่นดินหลักกับสันดอนทราย มีน้ำจืดผสมน้อย หรือไม่มีเลย และมีผลจากน้ำขึ้นน้ำลงของน้ำทะเลที่ทำให้น้ำมีความเค็มมากขึ้น ส่วนมากจะมีทางเปิดสู่ทะเล มีความยาว และความกว้างไม่แน่นอน

ทะเลน้อยเป็นลากูนปัจจุบัน (Young Lagoon)

เป็นลากูนที่เกิดขึ้นหลังจากน้ำทะเลลดระดับลงมาเมื่อประมาณ 6,000 ปีที่ผ่านมา ลากูนกลุ่มนี้ประกอบด้วยทรายเป็นส่วนมาก เนื่องจากการกัดเซาะของหาดทรายเดิมที่เกิดขึ้นก่อนและทรายที่ถูกคลื่นมาสะสมตัวในลากูนด้วย ลากูนปัจจุบันส่วนมากยังคงมีน้ำขังอยู่ และปริมาณน้ำในลากูนจะขึ้นอยู่กับการขึ้นลงของน้ำทะเลที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน

ทะเลสาบสงขลา ที่ไม่ใช่ทะเลสาบ แต่เป็น ลากูน!!!

ลากูน (Lagoon)

1. แอ่งน้ำเค็มที่มีลักษณะแคบ ตื้น เกิดอยู่ระหว่างแผ่นดินใหญ่กับเกาะสันดอน
2. แอ่งน้ำจืดเล็ก ๆ ในทะเลสาบขนาดใหญ่หรือแม่น้ำ เกิดเนื่องจากมีสันดอนมาปิดกั้นส่วนใดส่วนหนึ่งของทะเลสาบหรือแม่น้ำไว้

ทะเลสาบ (Lake)

พื้นน้ำที่ล้อมรอบด้วยพื้นดิน มักเกิดขึ้นในบริเวณแอ่งแผ่นดินหรือบริเวณที่มีน้ำขัง ไม่มีทางไหลออกโดยตรง ทะเลสาบมีทั้งทะเลสาบน้ำเค็มและน้ำจืด มีขนาดและความลึกต่าง ๆ กัน

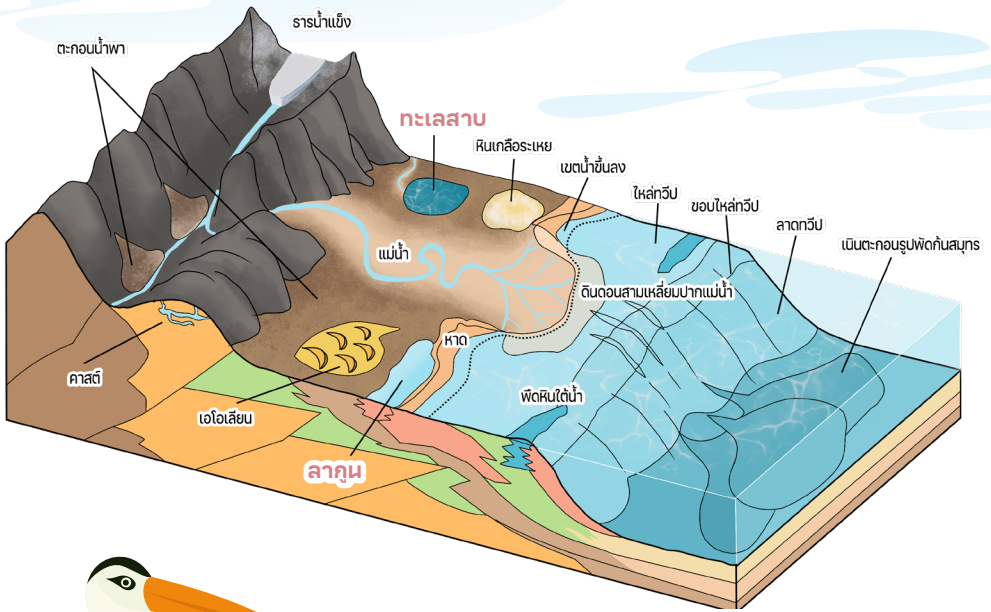

ที่มา : พจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2544

สภาพแวดล้อม

การเกิดลากูนและทะเลสาบ

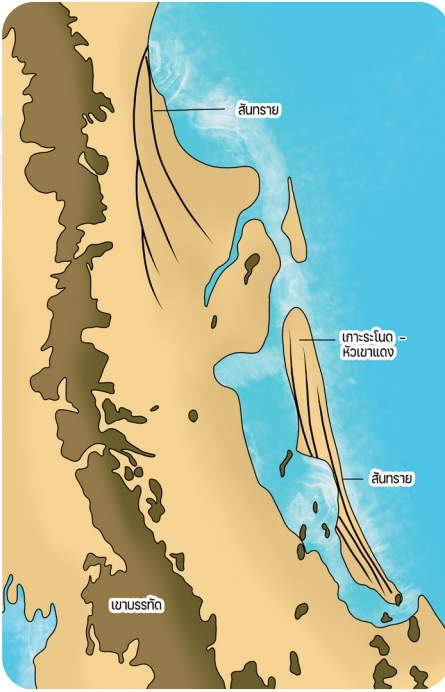

ดัดแปลงจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สภาพแวดล้อมการสะสมของตะกอน>

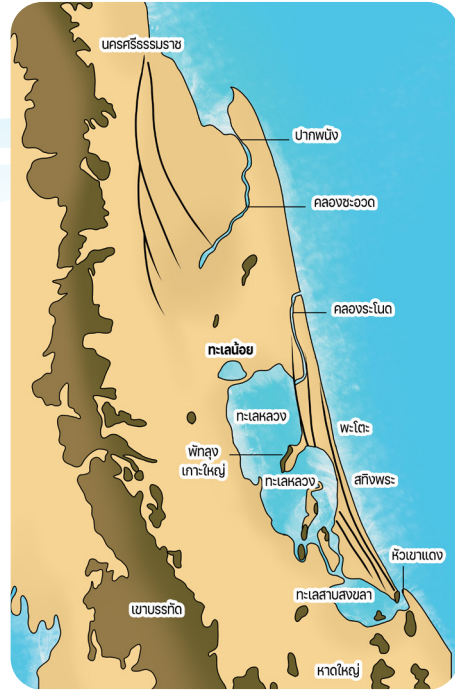

อัยยะ! เลน่อยเป็นลากูนแบบนี่เอง

แรกเริ่ม

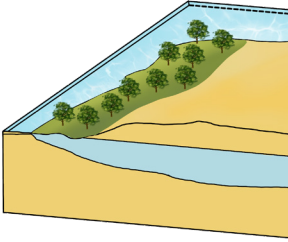

เกิดลากูนโดยสมุทรณิ

หาดทรายชายฝั่งทะเลอ่าวไทยในปัจจุบันมีวิวัฒนาการตามระยะเวลาการถอยออกไของน้ำทะเลโบราณ ซึ่งก่อให้เกิด **แนวสันดอนจะงอย (Spit)** ที่ด้านหน้าลากูนเป็นหาดทรายยาวตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราชไปจนถึงสงขลา ลากูนซึ่งอยู่ด้านหลังหาดจึงมีสภาพแวดล้อมเป็น 3 แบบ ตามระยะทางการไหลเข้าออกของน้ำทะเล ส่วนที่อยู่เหนือสุดเรียกว่า **ทะเลน้อย** มีลักษณะเป็นแอ่งวงกลม **เป็นที่ขึ้นแฉะ หรือ พุ (Marshy or Swamp area)** อยู่ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เนื่องจากอยู่ห่างจากทะเลมาจึงเป็นน้ำจืด ถัดลงมา**ตอนกลางของลากูน** เรียกว่า **ทะเลหลวง** อยู่ในเขตอำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นบริเวณของน้ำกร่อย และ**ลากูนตอนล่าง**เรียกว่า **ทะเลสาบสงขลา** เชื่อมต่อกับทะเลหลวงที่อยู่ทางตอนเหนือด้วยคลอง ทะเลสาบสงขลาเป็นบริเวณของน้ำเค็มเพราะมีทางเข้าออกของน้ำทะเลที่ห้วยเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

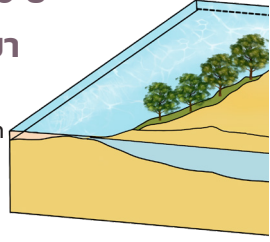
วิวัฒนาการ การเกิดทะเลน้อย

1 อดีต

2 43,000 ปี
ที่ผ่านมา

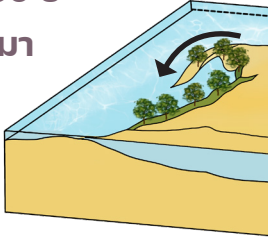
น้ำทะเลรุก
↑

น้ำทะเลเริ่มรุกเข้าสู่แผ่นดินเป็นบริเวณกว้าง
(รวมทั้งบริเวณทะเลน้อยในปัจจุบัน)

3 20,000 ปี
ที่ผ่านมา

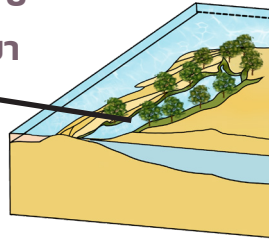
สันทรายอก

น้ำทะเลลดถอย และมีการสะสมตะกอนจนเกิดเป็น
สันทรายอกแผ่ขยายออกไปสู่ทะเล

4 6,000 ปี
ที่ผ่านมา

ลากูน

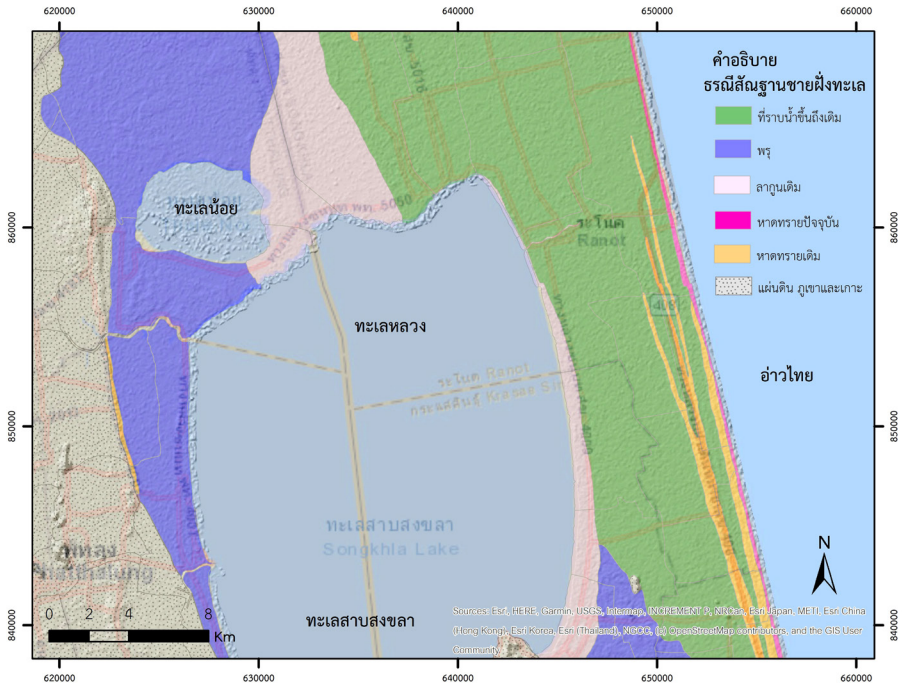
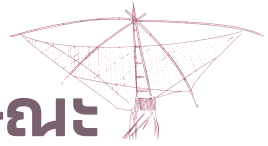

น้ำทะเลได้เริ่มถอยร่นออกไปจากแผ่นดินอีกเกิด
แหล่งน้ำที่เรียกว่า "ลากูน"

ดัดแปลงจาก Kyle Hardage, 2022

43,000 ปีก่อน สมัยปัจจุบันระดับน้ำทะเลได้สูงขึ้นจนเป็นเหตุให้เกิดการรุกคืบของน้ำทะเลเข้าไปในแผ่นดินอย่างกว้างขวาง ทั้งในบริเวณที่ลุ่มเจ้าพระยารวมถึงตามบริเวณที่ราบจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา และต่อมาเกิดการถดถอยของน้ำทะเลในระยะแรกประมาณ 20,000 ปี ก่อนสมัยปัจจุบัน ในระหว่างช่วงเวลานี้มีการสะสมตัวของตะกอน กรวดทราย และดินเหนียวตามพื้นที่ราบบางบริเวณที่มีความเหมาะสมตามกระบวนการทางธรณีวิทยาที่มีการสะสมของตะกอนทราย จนเกิดเป็นสันทรายอกแผ่ขยายออกไปสู่ทะเลตามลำดับ และต่อมาเมื่อประมาณ 6,000 ปี ก่อนสมัยปัจจุบันน้ำทะเลได้เริ่มถอยร่นออกไปอีก ทำให้แผ่นดินงอกยื่นไปในทะเล อันเนื่องจากการสะสมตัวของตะกอนดิน ทรายต่าง ๆ ได้เริ่มขยายออกไปมากยิ่งขึ้น

บริเวณทะเลน้อยประกอบด้วย ธรณีสัณฐานชายฝั่ง 6 ลักษณะ

ธรณีสัณฐานชายฝั่ง เป็นลักษณะรูปร่างของพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตั้งแต่เริ่มต้นเกิดขึ้นแล้วมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการทางธรณีวิทยา จนมีรูปลักษณะอย่างที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน

1 หาดทรายปัจจุบัน (Young beach)

เป็นแนวของหาดทรายที่อยู่ถัดออกมาจากหาดทรายเก่าและมีขอบเขตด้านนอกสุดติดกับทะเลปัจจุบัน ตะกอนส่วนมากเป็นทรายปนกับเปลือกหอยและซากปะการังที่เกิดจากการพัดพาเข้ามาโดยคลื่น ในช่วงมรสุมด้านหน้าของหาดทรายใหม่มักจะมีสันดอนก่อตัวขึ้นเป็นแนวตามระดับน้ำและคลื่นลมที่เปลี่ยนแปลงไป อายุของหาดทรายใหม่จะประมาณ 2,000 ปี จนถึงไม่กี่ร้อยปีที่ผ่านมา

2 หาดทรายเดิม (Old beach)

หาดทรายที่เกิดจากการสะสมตะกอนในช่วงที่น้ำทะเลเริ่มรุกเข้ามาในแผ่นดินเมื่อประมาณ 6,000 ปีที่ผ่านมา หาดทรายเหล่านี้อยู่ในระดับความสูงประมาณ 4 - 5 เมตรจากระดับน้ำทะเลปัจจุบัน และเป็นหาดทรายในแผ่นดินที่อยู่ห่างจากชายทะเลปัจจุบันมาก

3 ที่ราบน้ำขึ้นถึงเดิม (Old tidal flat) เรียกกันทั่วไปว่าหาดเลน

เป็นที่ราบน้ำขึ้นถึงซึ่งอยู่ต่อเนื่องกับแผ่นดินด้านในและแผ่ออกเป็นบริเวณกว้างออกสู่ทะเล พื้นที่เหล่านี้เกิดจากการสะสมตัวตะกอนทะเลในระยะแรกที่น้ำทะเลเริ่มไหลท่วมเข้ามาในแผ่นดิน ตะกอนถูกพัดพาแขวนลอยมากับทางน้ำในช่วงน้ำขึ้น น้ำทะเลจะไหลพาเข้ามาตามลำคลองและท่วมกันตลิ่งและพื้นที่โดยรอบ เมื่อน้ำลง ตะกอนที่แขวนลอยมากับน้ำก็จะตกตะกอนสะสมตัวกับถมกันเป็นที่ราบ

4 ลากูนเดิม (Old Lagoon)

เป็นลากูนที่วิวัฒนาการพร้อมกับหาดทรายเดิมในช่วงที่ระดับน้ำเริ่มขึ้นสูงเรื่อยๆ ตั้งแต่ 10,000 - 6,000 ปีที่ผ่านมา ตะกอนที่สะสมจากน้ำทะเลส่วนมากเป็นตะกอนทรายสลับดินเหนียวทะเล เนื่องจากพื้นที่ชายฝั่งแผ่กระจายออกไปทางทะเล และพอกพูนสูงขึ้นจนเกิดเป็นแนวหาดทรายใหม่อยู่ด้านหน้า ส่วนด้านหลังก็เป็นที่ลุ่มต่ำซึ่งพัฒนาเป็นลากูน ปัจจุบัน ลากูนกลุ่มนี้จะตื้นเขิน บ้างก็เป็นที่ลุ่มที่วัชพืชปกคลุมบ้างก็เป็นพื้นที่นาข้าวของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

5 พรุ (Marsh)

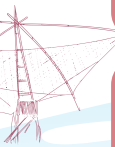
พรุมีลักษณะเป็นแอ่งน้ำขัง ยุดตอง่ายและชื้นแฉะ ในอดีตเคยมีทางน้ำไหลลงสู่ทะเล ต่อมาเมื่อมีการสะสมตะกอนมากขึ้น ทางน้ำเหล่านั้นจะถูกปิด เกิดเป็นแอ่งที่ลุ่มต่ำ เปลี่ยนสภาพจากพรุน้ำเค็มเป็นพรุน้ำจืด และน้ำจืดในที่ลุ่ม

5 แผ่นดิน (land)

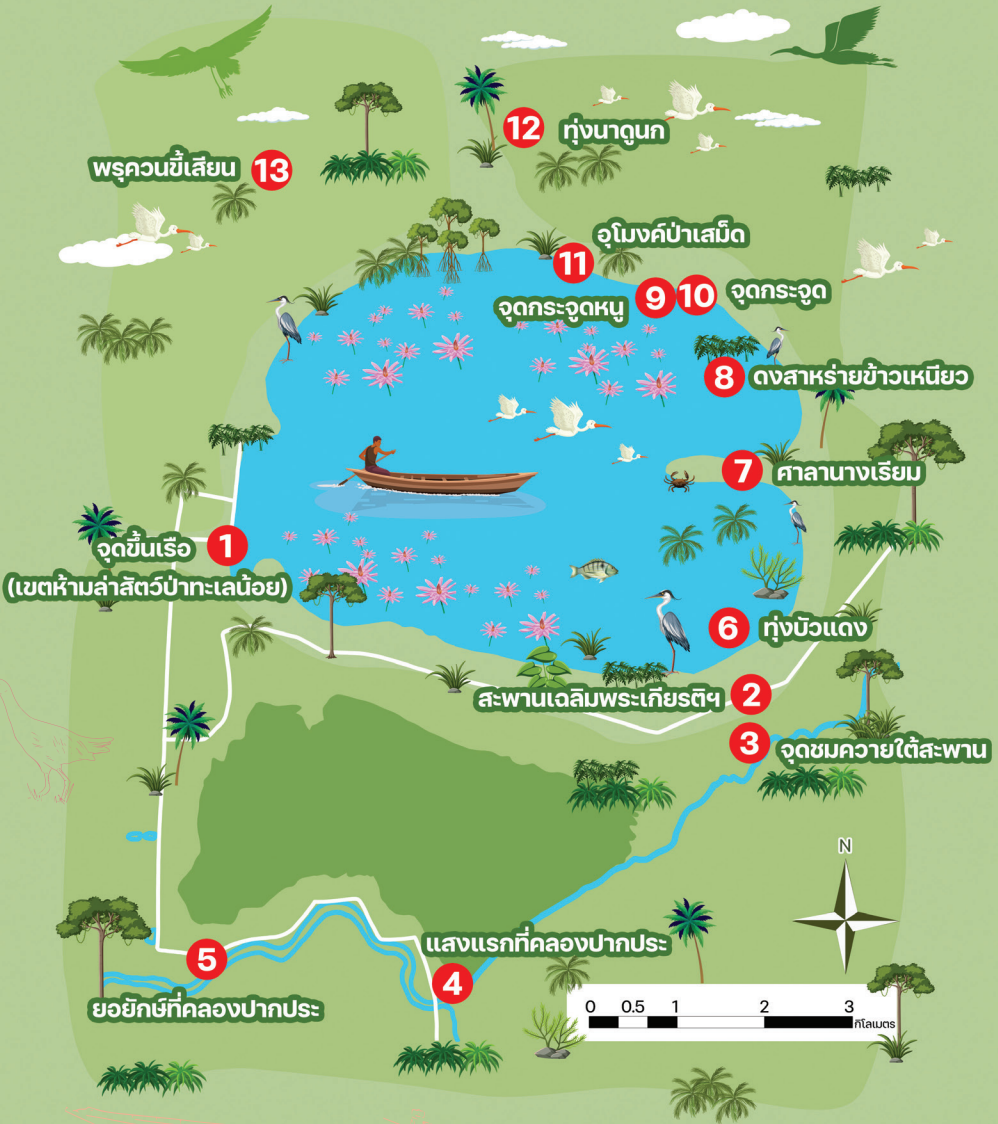
หมวดหินลำทับ มีชั้นหินแบบดบับอยู่ที่อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ หินนี้อายุประมาณ 150 - 100 ล้านปีก่อน เป็นหินทรายแป้งสลับด้วยหินกรวดมน สีน้ำตาลอมม่วง แสดงการวางชั้นเฉียงระดับ พบการกระจายตัวทางด้านตะวันตกของทะเลน้อย

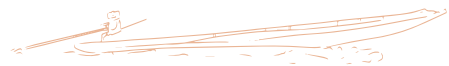
บริเวณป่อดิน ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

แผนที่ท่องเที่ยวภายในแหล่งทะเลน้อย

นั่งเรือ/เช่าเรือ จากท่าเรือหน้าสำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ขึ้นเรือเวลา 6.00 น. ใช้เวลาชมทะเลน้อยประมาณ 1.30 ชม.

จุดไฮไลต์ ล่องเรือชมเลน้อย

- แรมซาร์ไซต์
- สวรรค์ของนักดูนก
- ควายปลักทะเลน้อย
- สะพานเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ฯ
- แสงแรกทีคลองปากประ
- ยอยักษ์
- ทุ้งบัวแดง
- อุโมงค์ป่าเสม็ด

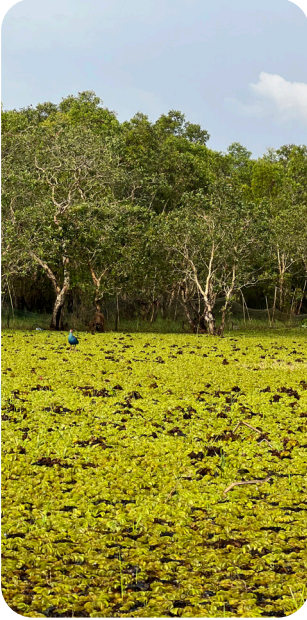

1

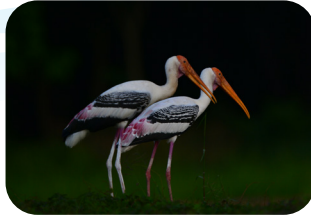
แรมซาร์ไซต์

คุณค่าเชิงนิเวศ

พรุควนขี้เสียน พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งแรกของประเทศไทย

พรุควนขี้เสียน เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่แรมซาร์แห่งแรกของไทย มีลักษณะเป็นป่าพรุน้ำจืดที่มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย และแหล่งหาอาหารของนกและสัตว์ป่า แหล่งกักเก็บน้ำฝน แหล่งประมงประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ และเป็นแหล่งที่ใช้ศึกษาวิจัยทางธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ

2

สวรรค์ของนักดูนก

หนึ่งไฮไลท์ที่จะได้พบเจอไปตลอดการส่องเรียกคือ บรรดานกน้ำจำนวนมาก ทั้งนกประจำถิ่น นกอพยพ ที่มีรวมกันไม่ต่ำกว่า 150 ชนิด (บางข้อมูลระบุว่ามียามากถึง กว่า 287 ชนิด) และมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100,000 ตัว นำโดยนกที่หาชมได้ไม่ยาก อย่างเช่น นกอโถง นกคาน้ำ นกยาง นกเป็ดผี นกเป็ดแดง นกนางแอ่น นกนางนวล นกเป็ดคับแค นกกระสา อีกา เหยี่ยว เป็นต้น

รูปจาก : FB ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าทะเลน้อย

3 ค่ายปลักทะเลน้อย มรดกทางการเกษตรโลก

ค่ายปลักทะเลน้อย หรือที่รู้จักกันในนาม “ค่ายน้ำ” องค์การอาหารและเกษตร แห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ประกาศให้ “การเลี้ยงค่ายปลักและระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง” เป็นพื้นที่มรดกโลกทางการเกษตร (GIAHS) ของ FAO เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 นับเป็นพื้นที่มรดกโลกทางการเกษตรแห่งแรกของประเทศไทยอีกด้วย

4 สะพานเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ฯ

สะพานแห่งนี้ยาวประมาณ 5.5 กิโลเมตร เป็นสะพานที่ยาวที่สุดในประเทศไทยที่ข้ามทะเลสาบ เชื่อมการเดินทางระหว่าง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง และ อ.ระโนด จ.สงขลา เป็นเส้นทางในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงชนบท โดยใช้ชื่อรหัสสายทาง พท.5050 เปิดใช้งานเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2550 บนสะพานถูกขนาบข้างไปด้วยทะเลสาบ และสามารถชมวิวสวย ๆ ของทะเลสาบ สุดลูกหูลูกตา วิถีชีวิตค่ายน้ำ และนกนานาพันธุ์

5 แสงแรกที่คลองปากประ

จุดชมแสงแรกในยามเช้า โดยขึ้นเรือไปยัง “คลองปากประ” ตั้งอยู่ที่ บ้านปากประ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง เป็นคลองที่มีแม่น้ำหลายสายมาบรรจบกัน เป็นแหล่งอาหารและที่ชุมนุมของสัตว์น้ำหลากหลายชนิด

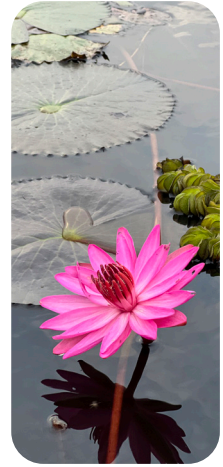
6 ยอยักษ์ที่คลองปากประ

ชาวบ้านจะสร้างเครื่องมือประมง ‘ยอยักษ์’ ขึ้นมาจับปลา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวประมงน้ำจืดแห่งนี้ ซึ่งได้กลายเป็นเอกลักษณ์และภาพจำของเมืองพัทลุงเลยทีเดียว

7 ทุ่งบัวแดง

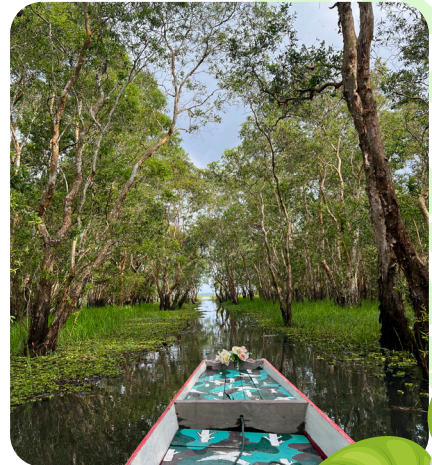
จุดเด่นของการท่องเที่ยวทะเลน้อย คือ ล่องเรือชม “ทุ่งบัวแดง” หรือ “ทุ่งบัวสาย” ดอกบัวจะสวยงามที่สุดช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคมของทุกปี

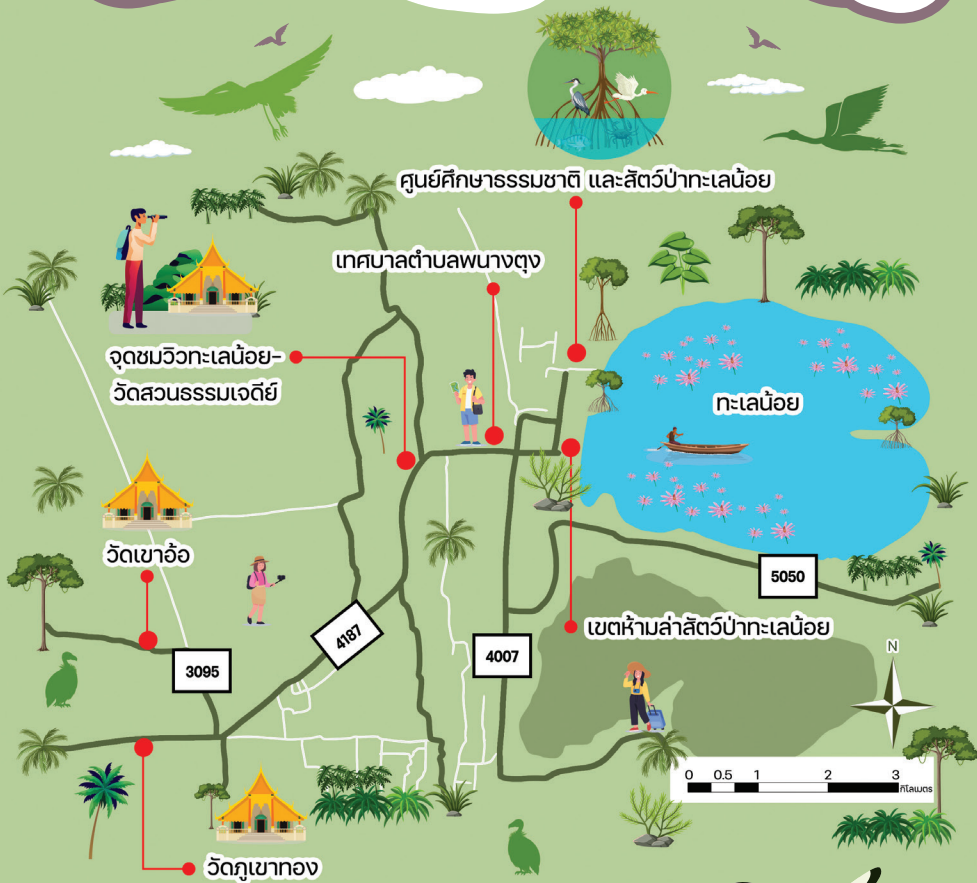
8 อุโมงค์ป่าเสม็ด

ล่องเรือลอดผ่านซุ้มอุโมงค์ที่มีต้นเสม็ดขาว การที่มีไม้เสม็ดเป็นไม้เด่นแสดงว่าป่าพรุยังไม่สมบูรณ์

เครดิต: Kuaraksa, 2023

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเชื่อมโยง

1 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าทะเลน้อย

มีสะพานเดินชมธรรมชาติ หอคอยดูนก
ให้นักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตนกน้ำ อีกทั้ง
ยังสามารถชมภูมิประเทศโดยรอบของ
ทะเลน้อยได้อีกด้วย

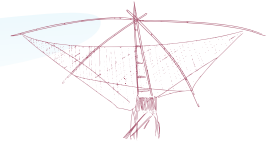
2 จุดชมวิวกะเลน้อย-วัดสวนธรรมเจดีย์

วัดควนสูง หรือ วัดสวนธรรมเจดีย์
วัดเก่าแก่กว่า 400 ปี ของชุมชนทะเลน้อย
ตั้งอยู่ที่ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง เป็นวัดที่มีบรรยากาศ
สวยงาม มองเห็นวิวมุมสูงของทะเลน้อย

3 วัตถุเขากอง ต.มะคอกเหนือ อ.คานยงู

ทะเลโบราณแห่งยุคไทรแอสซิก (ประมาณ 251 - 200 ล้านปีก่อน)

ที่วัตถุเขากอง เป็นเขาลูกโดดของหินปูนหมวดหินชัยบุรี ชั้นหินแบบฉบับอยู่ที่เขาชัยบุรี จังหวัดพัทลุง ชั้นหินเป็นหินคาร์บอนเนตทั้งหมด ประกอบด้วย หินปูน หินปูนเนื้อโดโลไมต์ และหินโดโลไมต์ สีเทาถึงเทาอ่อน ชั้นหินบางถึงหนามาก แสดงลักษณะชั้นเป็นอย่างดี

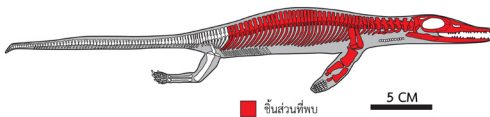

พบซากดึกดำบรรพ์ 3 ชนิด ดังนี้

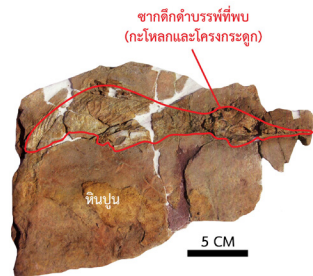

อิกธีโอซอร์ *Thaisaurus chonglakmanii*

เป็นสัตว์เลื้อยคลานในทะเลกลุ่มอิกธีโอซอร์ (Ichthyosaur) มีรูปร่างคล้ายปลา พบครั้งแรกในประเทศไทย ที่เขากอง วัตถุเขากองโดย ดร.จงพันธ์ จงลักขมณี อดีตนักธรณีวิทยา ได้พบกะโหลก กระดูกสันหลัง กระดูกซี่โครง และรยางค์ ในชั้นหินปูนหมวดหินชัยบุรี ยุคไทรแอสซิก ตอนต้น (ประมาณ 250 ล้านปีมาแล้ว)

ลำตัวยาวประมาณ 30 เซนติเมตร

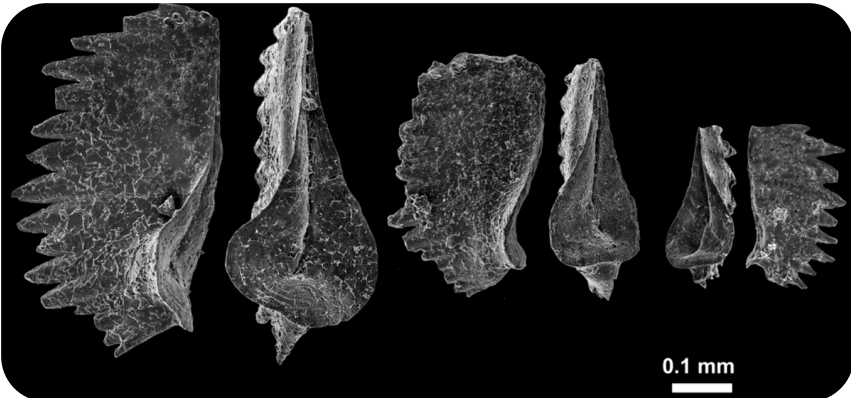
แอมโมนอยต์

เป็นสัตว์ทะเลโบราณกลุ่มเดียวกับหมีทะเลปัจจุบัน มีเปลือกหนาขดเป็นวง ส่วนใหญ่จะลอยตัวอยู่บนผิวน้ำ ตัวที่พบที่วัดภูเขาทอง มีอายุในช่วงยุคไทรแอสซิก (ประมาณ 251 - 200 ล้านปีก่อน)

โคโนดอนต์

เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลัง รูปร่างคล้ายปลาไหล หรือหนอนขนาดเล็ก มีฟันอยู่เต็มปาก มีหลายรูปร่างทั้งเป็นกรวย และคล้ายใบเลื่อย เป็นซากดึกดำบรรพ์ขนาดเล็กมาก ๆ จำเป็นต้องดูภายใต้กล้องจุลทรรศน์ มักพบชิ้นส่วนของฟัน

4 วัดเขาอ้อ ต.มะกอกเหนือ อ.ควนขนุน

แหล่งวิทยาคมทางโสยศาสตร์ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังตั้งแต่สมัยโบราณ ชมประติมากรรมล้ำในเขาหินปูน

หินปูน ที่วัดเขาอ้อ ที่วางตัวอยู่บนหินปูนที่วัดภูเขาทอง สีเทาถึงเทาอ่อน แสดงชั้นเป็นอย่างดี ชั้นหินบางถึงหนา ที่วัดเขาอ้อหินถูกกระทำโดยแรงเฉือน และรอยเลื่อน ทำให้หินแสดงลักษณะการคดโค้ง

“วิถีคนหาปลา สานสานจุด แลนค แลควาย”

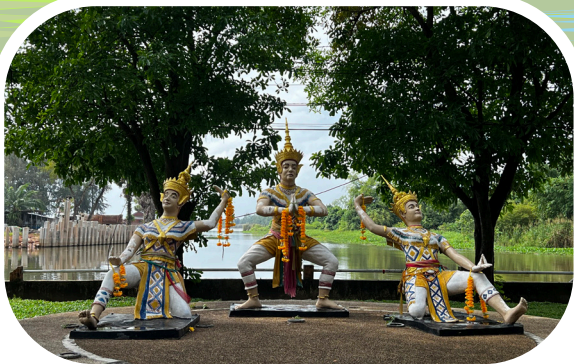
เสน่ห์ของการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย มาจากการที่ชุมชนผูกโยงวิถีของธรรมชาติ เข้าร่วมกับวิถีชีวิต กลายเป็นวิถีแห่งความสุข และเมื่อนักท่องเที่ยวมาเยือนก็จะได้สัมผัส ธรรมชาติที่งดงามอย่างลึกซึ้งผ่านกิจกรรมของชุมชน ที่ดำเนินไปอย่างเรียบง่ายบนพื้นฐาน ของความพอเพียง เช่น การยกยอ การถนอมอาหาร หัตถกรรมกระจูด ทั้งยังสามารถ พายเรือออกไปชมธรรมชาติ มองหาควายน้ำ เก็บบัวสายมาทำอาหาร และกินนอนพักผ่อน แบบโฮมสเตย์กับคนท้องถิ่น เป็นต้น

ความเชื่อ

พญาจระเข้น้ำเค็ม ที่มีชื่อว่า **“ทวดนางเรียม”** หรือ **“ทวดคลองนางเรียม”** มีสามีชื่อว่า **“ทวดตาขุน”** จระเข้ทั้งสองอาศัยอยู่บริเวณฝั่งอำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง แต่ต่อมาจระเข้ทวดตาขุน แอบไปมีภรรยาอาศัยอยู่ที่ฝั่งบ้านขาว อำเภอรະโนด จังหวัดสงขลา เมื่อนางพญาจระเข้รู้เข้า จึงว่ายน้ำตามหาสามี แต่เนื่องด้วยเส้นทางที่นางออกตามหาไม่มีทางน้ำที่ให้นางว่ายน้ำผ่านไป นางจึงใช้ลำตัวและหัวมุดดำดิน เพื่อให้เกิดเป็นทางน้ำ จาก **“ทะเลน้อย”** ฝั่งกวนขนุนไปโผล่ยัง **“ทะเลสาบสงขลา”** ฝั่งอำเภอรະโนด ไม่ปรากฏเรื่องเล่าต่อว่านางพบกับสามีหรือไม่ แต่สิ่งที่พญาจระเข้เชื่อว่าเรียมทิ้งไว้คือ ลำคลองที่เชื่อมต่อระหว่าง **“ทะเลน้อย”** และ **“ทะเลสาบสงขลา”** ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อคลองแห่งนี้ว่า **“คลองนางเรียม”**

โนรา

นอกจากจะมีบทบาทหน้าที่ด้านความบันเทิงแล้ว ยังมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรม ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่และวิถีผูกพันอย่างลึกซึ้งกับชีวิตและสังคมชาวภาคใต้ โดยเฉพาะชุมชนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมอย่างเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อผู้เป็นโนราผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา คนทรงครุหมอโนรา รวมทั้งชาวบ้านโดยทั่วไป

บรรณานุกรม

Kittichai Tongtherm, et al. (2023). *OLENEKIAN (EARLY TRIASSIC) AMMONOIDS AND CONODONTS FROM SOUTHERN THAILAND*. Tokyo: National Museum of Nature and Science.

กรมทรัพยากรธรณี. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสำรวจเพื่อการจัดทำทรัพยากรธรณีลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (สำรวจธรณีเคมีและสภาพตะกอนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนเหนือ) 1/4 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย. (2566). ร่างแผนการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ปี พ.ศ. 2566 - 2575. พัทลุง: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

นิรันดร์ ชัยมณี. (2529). ธรณีวิทยาสะพานอ่าวชะอวดและสะพานอ่าวระโนด. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

ปิ่น บุตรี. (22 กุมภาพันธ์ 2567). “ควายน้ำ” อะเมซิ่งควายไทย “โลก 2 ใบ” ของควายแห่งทะเลน้อย-ทะเลสาบสงขลา. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/travel/detail/9620000021407>.

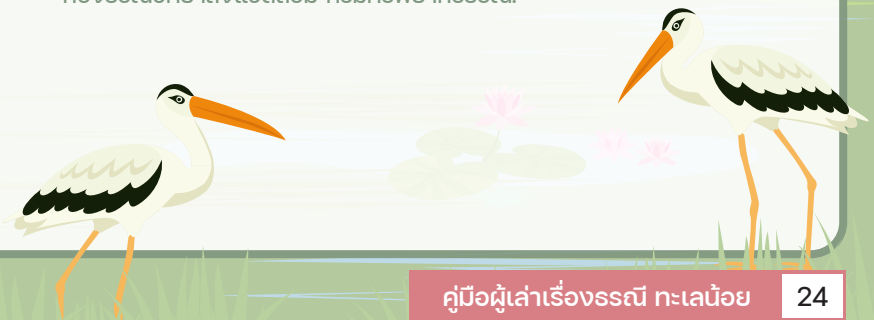
พิสิทธิ์ ธีรดิถก. (2527). ธรณีวิทยาเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

สิน สิ้นสกุล. (2545). การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

สุวัฒน์ ตียะไพรัช และจิรศักดิ์ เจริญมิตร. (2546). ธรณีวิทยาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มาตราส่วน 1:250,000. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

อัปสร สอาดสุด. (2543). รายงานเบื้องต้น การสำรวจธรณีวิทยาเพื่อจัดทำมาตรฐานของหมวดหินปูนชัยบุรี จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

เอกชัย แก้วมาตย์ และคณะ. (2563). ข้อมูลฐานธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม และธรณีสัณฐานเพื่อบริหารจัดการชะลอการตื้นเขินของทะเลสาบสงขลา (ตอนบน). กรุงเทพฯ: กองธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรณี.

THALE NOI
PHATTHALUNG